

INSCRIȚII ÎN PIATRĂ, DEDICATE EROILOR ROMÂNI, PE PĂMÂNT EUROPEAN

STONE INSCRIPTIONS CONSECRATED TO ROMANIAN HEROES ON EUROPEAN LAND

General de brigadă (r) dr. Florian TUCĂ*
Colonel (r) dr. Eugen SITEANU**

Rezumat: Studiul trece succint în revistă câțiva dintre eroii români, cu datele lor biografice, anul nașterii și decesului, percepția lor în epocă etc. De asemenea, pentru fiecare erou, se evidențiază, de la caz la caz, realizările lor militare și inscripțiile în piatră dedicate eroilor români pe pământ european. Monumentele (inscripțiile în piatră) constituie una dintre bogățiile spirituale de valoare inestimabilă ale românilor. Ele au darul să ateste vechimea și continuitatea poporului român în spațiul european. Selecția monumentelor din această lucrare este evident subiectivă, iar criteriul principal a constat în dorința de a reflecta principalele lupte sau bătălii duse de români și străbunii lor de-a lungul veacurilor.

Cuvinte-cheie: eroi; români; inscripții în piatră; pământ; european.

Abstract: The study consists in a brief assessment of the Romanian heroes, together with their biographical data, year of birth and death, how they were perceived etc. Also, for each hero, there is emphasized, from case to case, their military achievements, and stone inscriptions consecrated to Romanian heroes on European land. The stone inscriptions constitute invaluable spiritual wealth of the Romanians. They are meant to testify the ancient and continuity of the Romanian people on the European land.

Keywords: heroes; Romanians; stone inscriptions; European; M land.

Dumnezeu a făcut ca pământul să fie binecuvântat de către Cel de Sus și bun la toate. Pe el cresc din belșug iarba, grâul și porumbul, pomii sălbatici și fructiferi, florile care ne încântă privirile etc. Din izvoarele

---

* Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România;

** Profesor univ. dr. ing., Academia Comercială, Satu Mare și Universitatea Națională de Apărare „Carol I”; membru al AOȘR; vicepreședintele Asociației Absolvenților UNAp „Carol I”; e-mail: esiteanu@yahoo.com; tel.:0720566911.

află sub pământ iese la suprafață apa cristalină, cu care ne potolim setea. În adâncurile pământului zac bogății imense de hidrocarburi și de metale care, scoase la suprafață și prelucrate, sunt de mare preț pentru economia oricărui stat de pe mapamond. Istoria a făcut însă ca în demersul timpului, pe suprafața pământului să se petreacă și mari drame umane, așa cum au fost și cum sunt, din păcate, și în zilele noastre, războaiele, în urma cărora aveau să piară milioane de oameni. Referindu-ne doar la pământul românesc și european, pe aria sa, numai în secolele XIX și XX s-au desfășurat numeroase conflicte armate, cele mai ample și mai dramatice dintre ele pentru noi, românii, fiind cele din perioadele 1877-1878, 1914-1918 și 1940-1945. Pe timpul desfășurării lor, poporul român a fost nevoit să ia parte activă, în scopuri nobile și drepte, înregistrându-se pierderi umane cutremurător de mari. Potrivit informațiilor de care dispunem, țara noastră „**a înregistrat în acele războaie pierderi umane de peste 2.000.000 de militari și de civili**”.¹ Dintre acestea, peste 500.000 de fii ai poporului nostru și-au dat jertfa supremă pe câmpurile bătăliei. Conform unor statistici întocmite de către specialiștii români, din cei peste o jumătate de milion de cetățeni de-ai noștri care și-au dat viața pe câmpurile de bătălie, circa 400.000 dintre ei aveau să-și găsească loc de odihnă veșnică pe pământ românesc, fiind înhumați în cimitire de eroi sau simple sau zise „**de onoare**”, în mausolee, în gropi individuale sau comune. Ceilalți, peste 100.000 de eroi români, aveau să-și găsească loc de veci, după cum se consemnează într-o lucrare de istorie de referință, pe pământuri din afara României, „**în circa 1450 de localități sau zone situate într-un număr de 30 de state din Europa**”². În memoria și întru slava tuturor eroilor români la care ne-am referit, pe pământul românesc sau pe cel al unor state europene (Austria, Bulgaria, Cehia și Slovacia, Franța, Germania, Italia, Muntenegru, Republica Moldova, Polonia, Serbia, Turcia și Ungaria ș.a.) s-au înălțat un număr de aproximativ 1000 de monumente și însemne memoriale³. Dintre acestea, în jur de 90% se află în țările nominalizate mai înainte. Semnificația fiecărui monument sau însemn memorial, indiferent de locul în care se află (în țară sau în străinătate, în cimitire, în sate, comune și orașe), de aspectul sau înfățișarea sa modestă sau fastuoasă și de menirea sa (eroi pe care-i

¹ Direcția de Cultură a Armatei, „*In memoriam*”, București, 1994, p. 3.

² Ibidem.

³ **Nota noastră:** prin noțiunea de „**monument**” se definesc, în mod convențional, lucrările de artă monumentală de for public, adică mausoleele, grupurile statuare, statuile și obeliscurile, iar prin cea de „**însemn memorial**”, busturile simple sau monumentale, troițele și crucile monumentale sau simple (vezi volumul „*Altarele eroilor Neamului*”, București, 1994, p. 9.)

glorifică) este cu claritate arătată sau redată de inscripția sau inscripțiile de pe ele⁴. De regulă, aceste înscrisuri au trei valențe: informativ-documentară, evocativă și emoțional-educativă, așa cum vom putea constata, în continuare, când vom cita o multitudine de astfel de inscripții. Dar înainte de a ne referi la ele, socotim potrivit să subliniem un fapt care are legătură directă cu obiectul tematic al sesiunii științifice de față. Este vorba de faptul că pe multe din inscripțiile de pe ele, monumentele și însemnele memoriale dedicate eroilor neamului întâlnim deseori astfel de expresii: „pământ”, „teritoriu”, „brazdă de pământ”, „hotar”, „mal de apă”, „viroagă”, „deal”, „vatră de sat sau de oraș” etc., locuri care au fost apărate cu bărbăție de către luptătorii noștri și udate, din belșug, cu sângele lor, pe timpul încleștărilor armate pe care le evocă un monument sau altul. Vom vedea aceste aspecte, la modul concret, în cele ce urmează, când vom cita numeroase inscripții înscrise pe monumente sau însemne memoriale aflate pe pământ românesc sau în alte țări europene.

I. Inscripții de pe unele monumente și însemne memoriale ce înnobilează pământul românesc

- Pe bustul dedicat lui **Menumorut**, aflat în curtea Muzeului Militar Național din București: „**Menumorut. Voievod al Țării Bihorului (a doua jumătate a secolului IX – c. 906). «Spuneți lui Arpad, ducele Ungariei, domnul vostru... Teritoriul însă ce l-a cerut bunăvoinței noastre, nu-l vom ceda niciodată, câtă vreme vom fi în viață ... Nici din dragoste și nici din frică nu-i cedăm din pământ nici cât un deget». Anonimus**”.

- Pe bustul dedicat lui **Ștefan cel Mare**, aflat tot în curtea Muzeului Militar Național: „**Ștefan cel Mare. Domn al Țării Românești Moldova (1457-1504). «Bărbat demn de admirat, întru nimic inferior ducilor eroici, pe care îi admirăm, cel care dintâi dintre principii lumii a repurtat în zilele noastre o victorie atât de strălucită în contra otomanilor». Jan Dlugosz**”.

- Bustul dedicat lui **Mihai Viteazul**, aflat tot în curtea aceleiași instituții muzeale: „**Mihai Viteazul. Domn al Țării Românești Muntenia (1593-1601), realizator al statului român unitar, centralizat și independent. La 27 mai 1600**”.

---

⁴ **Nota noastră:** prin noțiunea de „inscripție” se înțelege un text scurt, de regulă, înscris pe fațada sau pe celelalte laturi ale monumentului sau însemnului monumental. Potrivit aprecierilor demne de a fi luate în seamă și reținute ale academicianului Ștefan Pascu, „inscripțiile de pe operele comemorative de război sunt autentice izvoare istorice înscrise pe piatră, pe metal sau pe lemn” (vezi volumul „Cultul Eroilor. Dicționar Explicativ de termeni uzuali”, București, 2009, p. 107.)

se intitula «Domn al Țării Românești și al Ardealului și a toată Țara Moldovei». A-l uita pe Mihai Viteazul, acum și întotdeauna, ar fi să ne uităm pe noi înșine, să părăsim menirea noastră. Nicolae Iorga”.

• Inscripții de pe plăcile comemorative aflate pe sanctuarul eroilor români din războiul de reîntregire națională aflată în cimitirul militar Ghencea, din București:

„Aici odihnesc ostașii români căzuți în războiul de reîntregire. 1916-1919; Mărturisească locurile sfinte,/ Și-al crucilor șiraguri,/ Ce străjuiesc morminte,/ În care dorm vitejii,/ Ce plămădit-au glia,/ Cu sângele lor jertfă,/ Reîntregind moșia,/ C-acest pământ e-al nostru,/ Și pentru veșnicie,/ Va sta de veghe neamul,/ Al nostru să rămâie ...”

• Inscripție pe mormântul „Ostașului Necunoscut”, aflat în Parcul Carol, din București: „Aici doarme fericit întru Domnul, Ostașul Necunoscut, săvârșit din viață în jertfa pentru unitatea neamului. Pe oasele lui se odihnește pământul României.”

• Inscripții de pe mormântul eroilor din războiul de independență, aflat în orașul Calafat: „Campania 1877-1878. Prin puterea armelor și prin vitejia fiilor Țării, am câștigat dreptul de a trăi liberi și neatârnați. Recunoștința veteranilor războiului din 1877-1878. Pildă noilor generații”.

• Inscripții de pe obeliscul dedicat eroilor din războiul de reîntregire națională, aflat în cimitirul eroilor din localitatea Cincu, județul Brașov: „Presărați pe-a lor morminte (Ale laurilor foi,/ Spre a fi mai dulce somnul,/ Fericiților eroi./ Dezveliți tot adevărul,/ Și le spuneți tuturor,/ Cum muriră frații noștri,/ Pentru Neam și Țara lor)”.

• Inscripții de pe monumentul eroilor din războiul de reîntregire națională, aflat în localitatea Lacul Turcului, Județul Prahova: „Străbunii noștri din mormânt,/ De-a pururi vor trăi în voi,/ Sfințind al patriei pământ./ Cu-al vostru sânge de eroi”.

• Inscripții de pe monumentul eroilor din războiul de reîntregire națională, aflat în orașul Onești, județul Bacău: „Aici odihnesc ostașii căzuți pe aceste locuri în războiul 1915-1919”; „Purtați de uraganul neînfrânt al vitejiei,/ Ei s-o-nfrățit cu brazda și cu holdele câmpiei,/ Cu tot pământul nostru din jertfă plămădit”.

• Inscripții de pe monumentul eroilor din cele două războaie mondiale, aflat în orașul Pitești, județul Argeș: „Jertfindu-vă sub steagul sfânt,/ Al patriei prin timp durate,/ Ați semănat acest pământ,/ Cu dor nestins de libertate”.

- Inscripții de pe monumentul dedicat eroilor din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în orașul Sebeș, județul Alba: „**Glorie eroilor căzuți pentru eliberarea Patriei noastre de sub jugul fascist!**”; „**Fiecare ceas de azi/ Stropit cu sânge de viteaz,/ Pentru fiecare bucurie,/ Au căzut de-ai noștri, peste o mie**”.

- Inscripții de pe fațada mausoleului eroilor români de la Soveja, județul Vrancea: „**Aici odihnesc ostașii căzuți pe aceste plaiuri în războiul 1916-1918**”; „**Ostași ce-ați căzut pentru Țară,/ Viteji ai Credinței, soldați,/ Oriunde-n morminte voi stați,/ Vă fie țărâna ușoară**”; „**Cei ce căzut-au pentru Țară,/ Pe lanul câmpului bogat,/ Jertfind o întreagă primăvară,/ Nu au murit, ci au înviat**”.

II. Inscripții dedicate eroilor români aflate pe monumente și însemne memoriale în state europene:

- Inscripția de pe placa memorială aflată în localitatea austriacă Sommerin dedicată eroilor români care și-au jertfit viața pe pământul Austriei în cel de-al Doilea Război Mondial: „**Eroilor români căzuți în lupta împotriva fascismului. 1945**”.

- Inscripție de pe mausoleul dedicat eroilor români din războaiele de independență, aflat în localitatea bulgară Grivița: „**În amintirea bătăliei încununată de izbândă de la 30 august și a luptelor de la 31 august, 6 septembrie și 7 octombrie 1877**”.

- Inscripția de pe reduta românească aflată în aceeași localitate bulgară: „**Reduta românească din războiul de eliberare, făcută în 1877, ca punct de sprijin în acțiunile duse împotriva lui Osman Pașa în acest raion**”.

- Inscripția de pe monumentul dedicat eroilor români, aflat în localitatea bulgară Opanez: „**Aici, puțina oaste a României ... birui, în avântul ei pentru onoare, pentru credință, pentru eliberare**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din Războiul de Independență, aflat în localitatea bulgară Oreahova (Rahova): „**La asaltul Rahovei au luat parte 7 batalioane de dorobanți, 7 escadroane de cavalerie, 5 baterii de artilerie, împreună cu o baterie de artilerie și 5 escadroane de cavalerie ruse**”; „**În luptele pentru eliberarea Rahovei au căzut eroic 350 de ofițeri și soldați români**”.

- Inscripție de pe placa comemorativă dedicată eroilor români căzuți la datorie pe pământul Cehoslovaciei⁵ în cel de-al Doilea Război Mondial, aflată în orașul Brno: „**Cinste și onoare eroilor armatei române căzuți pentru eliberarea patriei noastre în cel de-al Doilea Război Mondial**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români căzuți la datorie pe pământul Cehoslovaciei, în cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea Hauliscuv Brad: „**10 mai 1945. Un semn pentru veșnicie, în amintirea ostașilor români din Regimentul 26 Dorobanți, Rovine, Craiova, căzuți în lupta pentru eliberarea Cehoslovaciei: 4 ofițeri, 6 subofițeri, 101 soldați**”.

- Inscripții de pe obeliscul dedicat eroilor din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea Javornic: „**În amintirea soldaților români căzuți în luptele din Javornic în aprilie 1945**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români căzuți în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, aflat în orașul ceh Kromeriz: „**5-6 mai 1945. Monumentul luptelor de la Kromeriz. Slavă veșnică celor care și-au jertfit viața pentru eliberarea patriei noastre**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în orașul slovac Lucenec: „**Eroilor Corpului 4 Armată român, ai diviziilor 2 și 3 vânători de munte căzuți în regiunea Lucenec, pentru eliberarea Cehoslovaciei. Ianuarie 1945**”.

- Inscripție de pe obeliscul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea slovacă Michalova: „**Viața noastră este libertatea noastră. Eroilor armatei române prietene, cetățenii recunoscători ai localităților Michalova și Polhory**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în cimitirul central al eroilor din orașul slovac Zvolen⁶: „**Glorie veșnică eroilor români căzuți în luptele pentru eliberarea Republicii Cehoslovacia de sub jugul fascist. 1944-1945**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat prizonierilor români din Primul Război Mondial, aflat în localitatea franceză Dienze: „**Fiilor săi morți și îngropați în Gelucourt, ca prizonieri la nemți, în marele război pentru întregire națională, eshumați și îngropați la Dienze**”; „**Soldaților români morți în Rovena, ca**

⁵ **Nota noastră:** Am folosit denumirea de Cehoslovacie pentru că așa era ea consemnată în documentele oficiale ale epocii (1945)

⁶ **Nota noastră:** În acest cimitir au fost înhumați un număr de circa 11.000 de eroi ai armatei române.

prizonieri ai nemților”; „De-al vostru vis eroic știindu-vă stăpâni,/ Dormiți vegheați de Franța,/ Dormiți soldați români” (Versurile Elena Văcărescu).

- Inscripție de pe placa memorială dedicată prizonierilor români din Primul Război Mondial, aflată în localitatea franceză Haguenau: „**În memoria celor 2344 prizonieri de război români morți în lagărele germane din Alsacia și Lorena în anii 1917-1918**” .

- Inscripție de pe placa memorială dedicată victoriei obținute de lăncu de Hunedoara în luptele împotriva turcilor (1456), aflată în orașul Belgrad: „**În acest loc, la 22 iulie 1456, apărătorii Belgradului, în frunte cu lăncu de Hunedoara, au cucerit o mare victorie împotriva turcilor**”.

- Inscripție de pe troița dedicată eroilor români din războiul de reîntregire națională, aflat în localitatea Chitien, din Republica frățescă Moldova: „**Chitieni, amintiți-vă de eroii neamului din 1916-1919**”.

- Inscripție de pe crucea monument dedicată eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în cimitirul militar din localitatea Țiganca, din Republica Moldova: „**Slavă eroilor dezrobitori**”.

- Inscripție de pe crucea monument dedicată eroilor și martirilor români care au căzut victime ocupației și terorii sovietice în perioada 1940-1945, aflat în localitatea Herța, aflată azi în Ucraina: „**În memoria victimelor stalinismului și bolșevismului din ținutul Herța, nordul Bucovinei și Basarabia**”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în orașul ungar Debrecen: „**În memoria ostașilor români căzuți pentru eliberarea Debrecenului**”; „**Pentru tine au murit, sfântă libertate**” (versuri de poetul Petöfi Sandor).

- Inscripții de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în orașul ungar Győr: „**Eroilor români care au căzut în comuna Veszkeny**”; „**Eroilor români care au căzut în orașul Sopron**”; „**Pentru libertate. Ridicat de recunoscătorii maghiari eroilor români**”, „**Au căzut în luptă cu dușmanul, dar moartea n-a aruncat peste ei întunericul. Inimile lor bat continuu peste timp și peste veacuri**” (text datorat preotului român Eugen Jebeleanu); „**Dunărea și Oltul la fel Glăsuiesc**” (text datorat poetului maghiar Ady Endre).

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea ungară Miskale: „**Păstrăm cu pietate memoria**”

eroilor fii ai poporului român care și-au jertfit viața pentru... eliberarea țării noastre”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în orașul ungar Nyiregyhaza: „În memoria celor 156 de militari români căzuți în împrejurimile orașului pentru eliberarea Ungariei de sub jugul fascist”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea ungară Tápiosüly: „Neuitată va rămâne amintirea celor 240 de eroi români care și-au vărsat sângele pentru eliberarea locurilor noastre”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea ungară Tiszakécske: „Acest monument s-a ridicat în cel de-al 13-lea an al eliberării țării în cinstea eroilor români care și-au jertfit viața în luptele de la Tiszakécske și din împrejurimi; Memoria voastră va sta mereu săpată în marmură,/ Eroii care v-ați dat viața pentru noi,/ Nu vor dispărea din inimile noastre recunoștința și lacrimile,/ Din sângele vostru a înflorit libertatea poporului nostru”.

- Inscripție de pe monumentul dedicat eroilor români din cel de-al Doilea Război Mondial, aflat în localitatea ungară Tiszalök: „Ați fost fiii unui alt popor și ați murit pentru noi. Voi ne-ați ajutat să obținem libertatea. Amintirea voastră va trăi în veci”.

În loc de încheiere, Stimați ascultători: de veți trece cândva prin fața unuia dintre morminte și însemnele memoriale despre care v-am vorbit, dar și a altora, care se află pe pământul românesc și pe alte plaiuri ale Europei, vă îndemnăm să vă opriți măcar o clipă în fața lui și să păstrați în mod tradițional, un moment de reculegere întru slava eroilor români. De veți avea posibilitatea să așezați și o floare în amintirea și în memoria acelor bravi eroi și martiri ai neamului românesc.

BIBLIOGRAFIE

- Almaș Dumitru, Scurtu Ioan, *Itinerare patriotice*, București, 1985.
Cucu Vasile, Marian Ștefan, *Ghid atlas al monumentelor istorice*, București, 1979.
Direcția de Cultură a Armatei, *In memoriam*, București, 1994.
Tucă Florian, Cristache Gheorghe, *Altarele Eroilor Neamului*, Editura Europa Nova, București, 1995.
Giurescu Constantin C., Giurescu Dinu C., *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, 1971.
Iorga Nicolae, *Istoria Românilor*, vol. I-X, București, 1936-1938.
Kirițescu Constantin, *Istoria Războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, București.
Scurtu Ioan, *Presărați pe-a lor morminte, ale laurilor foi*, București, 1978.
Stoica Eugenia, *Catalogul monumentelor eroilor din județul Buzău*, Buzău, 1982.
Tucă Florian, *Inscripții în piatră*, București, 1974.
Tucă Florian, *Monumentele neatârării. Itinerar eroic. 1877-1878*, București, 1977.

